

Ivana Zajc

Peter Svetina:
Kako je gospoda
Feliksa doletela
sreča v nesreči.

Ilustrirala Ana Razpotnik Donati.

Dob: Založba Miš, 2021.

Likov, kakršna sta protagonista nove zgodbe Petra Svetine, v delih za otroke ne srečamo pogosto. Delo na prvi pogled sicer deluje preprosto, v resnici pa subvertira različne pripovedne konvencije in presega družbene stereotipe. V slikanici *Kako je gospoda Feliksa doletela sreča v nesreči* spoznamo naslovni lik, ki svoje dneve preživlja lagodno, doma, med branjem časopisov, moti ga le to, da ima prenizek stol in zato časopisne strani nenehno namaka v limonado. K njegovi karakterizaciji močno pripomorejo izjemno kakovostne ilustracije Ane Razpotnik Donati, ki gospoda Feliksa izriše kot mladega moškega, ki ne da veliko na zunanji videz. Je rjavolas in nosi velika očala, ima dolgo brado s čopki, oblači se udobno, njegovo stanovanje je polno škatel in krame. Tudi gospo Petro, drugo protagonistko knjige, ilustratorka upodobi kot mlajšo žensko z nenavadnim stilom oblačenja, živo rožnato kratko pričesko in uhani. Občutje, ki ga vzbujajo barvite ilustracije, polne zanimivih detajlov, je vedro in optimistično, takšen pa je tudi ton besedila. Oba lika sta nekonvencionalna, živita sama in življenje

razumeta po svoje. Gre za osebi, ki bi ju lahko označili za samotarja ali celo čudaka.

Gospod Feliks in gospa Petra sta nekdanji simpatiji iz osnovne šole, nekega dne pa se po naključju srečata, ko se Feliks, na poti po nov, višji stol, v nekdanjo sošolko zaleti s kolesom. Videla se nista kakih trideset let, a odnos med njima v hipu zopet oživi, drug k drugemu pa pristopita z radovednostjo in nekoliko sramežljivo naklonjenostjo. To besedilo izjemno učinkovito prikaže z nekaj detajli: dialog med njima je kratek in okoren, zaznamujejo ga vljudnostne fraze in duhovičenje. Feliks pristane v bolnišnici, kjer ga Petra nenehno obiskuje, skrbi zanj in mu krajša čas. Ko po poškodbi glave okreva, se dobita še enkrat pri njej doma. Gospa Petra ne more pozabiti trenutkov, ko jo je Feliks pred leti vozil na svojem kolesu – očitno je, da do njega še vedno goji močna čustva. Njegovo kolo – tisto, ki ga je imel že v osnovni šoli – se je v nesreči polomilo, a ga Petra ni odnesla na odpad, temveč je vse njegove dele uporabila v svojem stanovanju. Kolesi je na primer uporabila tako, da je iz njiju izdelala mizico in lestenec, verigo pa je pobarvala v živo pisane odtenke in si jo kot ogrlico nadela okrog vratu. Ko mu tako pokaže, da ji še vedno veliko pomeni, Feliks Petri iskreno prizna, da je edina ljubezen v njegovem življenju. Družbeni konstrukti, ki jih utrjujejo filmi, knjige in drugi mediji, vplivajo tudi na to, kaj povprečni bralec pričakuje od razpleta te zgodbe, ki pa ga nedvomno preseneti.

Kaj sploh pomeni biti normalen? To je eno od vprašanj, s katerim se ukvarja veja sodobne literarne vede, ki jo zanimajo prikazi družbene margine, “drugačnih” ljudi, oseb z invalidnostjo ipd. Raziskovalce zanima, kako javni diskurz predstavlja normalnost kot lastnost umišljenega povprečnega človeka. Tako Lennard Davis opozarja, da koncept normalnosti vpliva tudi na literaturo, denimo na romane z osrednjim likom, s katerim naj bi se bralci poistovetili in ki zato ustreza družbenim normativom. Podobno je tudi v delih za otoke, ki se pri srečevanju s književnimi besedili odzovejo tako, da se poistovetijo z liki. Gospod Feliks je drugačen protagonist od “normalnega”: v zgodbi v resnici ničesar ne naredi. Na živce mu gre, da je njegov stol prenizek, zato se s kolesom odpravi po novega, ob tem pa se zaleti v nekdanjo sošolko. Nadaljevanje zgodbe preživi v bolnišnici. Čeprav gre za njegovo simpatijo in čeprav mu gospa Petra pokaže naklonjenost, gospod Feliks ne naredi ničesar. Ne odloči se – kot bi veleval družbeni imperativ –, da bo, potem ko ji bo razodel svojo ljubezen, z njo živel “srečno do konca svojih dni”. Prepusti se toku, uživa v trenutkih prijateljskega zblizanja, a v resnici se najboljšje počuti sam. Takole sklene pripovedovalec v zgodbi: “Če bi si kdo mislil, da sta se gospod Feliks in gospa Petra

po tistem še kaj srečevala, hodila na sprehode, se vabila na kosila ... bi se zmotil. Zelo zmotil. Po mojem se ne bosta videla spet naslednjih deset, dvajset, trideset let. So pač taki malo samotarski posebnosti, ki so si blizu, ne da bi morali biti skupaj.”

Vajeni smo, da se v otroških knjigah nekaj zgodi, da se protagonistom življenje bolj ali manj spremeni, navadno na boljše, da so torej na koncu zgodbe srečnejši, mirnejši in zadovoljnejši. Najpogosteje se spremenijo okoliščine, v katerih liki živijo, spet drugič se spremenijo same literarne osebe. V tej knjigi se ne zgodi nič takega, saj ne izriše nobenih posebnih sprememb – ne spremenita se niti lika niti se ne preobrne svet okrog njiju. Če se pripoved začne z besedami: “Gospod Feliks je bil srečen človek. Tako se je odločil,” se zgodba enako tudi konča. Feliks – njegovo ime pomeni “srečen” – živi tako, kot je živel vselej, in prav to je nekaj posebnega. V svojem preprostem svetu, v ustaljenem ritmu vsakdana, ki v resnici ni nič posebej izjemnega, zna biti srečen, kar pa je v sodobni družbi, obsedeni s hitrostjo, izboljšavami in rezultati, najvišji dosežek. Čeprav je socialno izključen, ima neurejeno stanovanje in njegova pojava ter samski stan nikakor ne ustrezata normam in idealom moškega ali družbenim predstavam o partnerski ljubezni, se lik tekom zgodbe ne ukloni družbenim konvencijam, marveč ostaja srečen v svojem svetu.

Poleg te subverzivne poteze knjiga izriše tudi podobo medosebne ljubezni, ki je v literaturi za najmlajše bralce ne najdemo pogosto: gre za globoko naklonjenost, ki med Feliksom in Petro traja vse življenje, a ne pomeni, da živita skupaj in realizirata “običajen” ljubezenski odnos. Vsak od njiju potrebuje samoto, srečna sta, če živita samostojno. Njuno neobičajnost pripovedovalski glas v zgodbi jasno eksplicira, večkrat tudi omeni kako njuno nenavadnost. Gospa Petra na primer Feliksu pripravlja kombinacijo vloženih marelic s svežo špinačo, gospod Feliks se s kolesom vozi “ves v svojem svetu”. Do njiju ima pripovedovalski glas naklonjen odnos, pomembno se mi zdi, da ju ne predstavlja kot neki *drugačni* osebi, ampak kot človeka, ki se odločata drugače kot večina. Zgodba jima daje legitimnost in dostojanstvo ter poudarja, da je možno življenje v največjem zadovoljstvu preživeti na različne, včasih nepričakovane načine in da ima ljubezen najrazličnejše oblike.